

Nr 87

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av avtal om driften av Svenska institutet för konserveringsforskning, m. m.; given Stockholms slott den 3 mars 1961.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gunnar Lange

Propositionens huvudsakliga innehåll

Förslag framläggs om godkännande av ett mellan staten och Stiftelsen Svensk konserveringsforskning preliminärt ingånget avtal angående driften av Svenska institutet för konserveringsforskning under tiden den 1 juli 1961 —den 30 juni 1966. Avtalet innebär i huvudsak att nuvarande former för samverkan på detta område mellan staten och industrien skall bestå under i första hand ytterligare fem år. En viss utbyggnad av verksamheten föreslås dock genom inrättande av ett för forskningsändamål avsett analyslaboratorium. De årliga merkostnaderna för driften beräknas till 200 000 kronor, varav hälften faller på staten och hälften på stiftelsen.

I propositionen förutsätts, att staten skall bestrida kostnaderna för inredning till arbetslokaler av källarutrymmena i institutsbyggnaden i Göteborg. Frågan om därvid erforderlig medelsanvisning — preliminärt räknas med 250 000 kronor — prövas dock inte i detta sammanhang. Ytterligare förutsätts att Kungl. Maj:t av tillgängliga fondmedel sedermera skall ställa 82 500 kronor till institutets förfogande för utrustningsanskaffning, under villkor att stiftelsen härför tillskjuter enahanda belopp.

För budgetåret 1961/62 föreslås att bidragsanslaget på riksstaten till Svenska institutet för konserveringsforskning uppföres med 729 000 kronor. Det innebär en höjning av anslaget med 136 500 kronor. Av ökningen betingas 35 000 kronor av redan inträffade lönehöjningar m. m.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1961.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans-, ecklesiastik- och civildepartementen anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, fråga angående *godkännande av avtal om driften av Svenska institutet för konserveringsforskning, m. m.*, samt anför därvid följande.

I årets statsverksproposition (X ht, p. 40) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Bidrag till Institutet för konserveringsforskning för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 593 000 kronor. Hithörande frågor torde nu åter få behandlas.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1958 uppdrogs den 8 juni 1960 åt 1958 års forskningsinstitutkommitté att verkställa utredning rörande förlängning av nu gällande eller träffande av nytt avtal angående bidrag till Institutet för konserveringsforskning. Kommittén skulle härvid äga befogenhet att med vederbörande enskilda intressenter ingå i förhandlingar och — under förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande — träffa därpå grundat avtal.

Kommittén har den 10 februari 1961 avgivit ett stencilerat betänkande med förslag till avtal om den fortsatta driften av institutet. Avtalsförslaget torde såsom bilaga få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Över betänkandet har yttranden avgivits av statskontoret, byggnadsstyrelsen, mindre akademiska konsistoriet vid Göteborgs universitet, rektorsämbetet vid Chalmers tekniska högskola, statens tekniska forskningsråd och styrelsen för Institutet för konserveringsforskning.

I. Institutets för konserveringsforskning tillkomst och nuvarande förhållanden

År 1945 avgav utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande — den s. k. Malmska utredningen — ett betänkande med förslag till åtgärder för livsmedelsforskningens ordnande (SOU 1945: 6). I betänkandet föreslogs inrättande av ett konserveringsforskningsinstitut i Göteborg, avsett att drivas i samarbete mellan staten och näringslivet. Näringslivet skulle därvid företrädas av en planerad stiftelse, Stiftelsen Svensk kon-

serveringsforskning, bildad av intresserade företag och organisationer. Statens och näringslivets insatser vid institutets tillkomst och drift borde regleras genom ett avtal. Vad driften beträffar förutsattes i princip, att kostnaderna för grundforskningen och för den tekniska utbildningen skulle bestridas av staten, medan näringslivets insats väsentligen skulle gälla förekommande målforskning.

Kostnaderna för den löpande verksamheten vid institutet beräknade utredningen till 420 000 kronor för år. Härav skulle på staten falla 260 000 kronor och på stiftelsen 135 000 kronor, medan 25 000 kronor beräknades inflyta från uppdrag m. m. Till utrustning borde staten bidra med 256 000 kronor och stiftelsen med 214 000 kronor. Staten skulle bekosta uppförandet av en byggnad för institutet.

Avtal av ungefär detta innehåll träffades den 28 februari 1946 mellan Malmska utredningen, under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande, å ena sidan, samt Stiftelsen Svensk konserveringsforskning, å andra sidan. Efter riksdagens hörande (se prop. 1946: 140) godkändes avtalet av Kungl. Maj:t den 30 augusti 1946. Avtalet avsåg en tioårsperiod.

Det dröjde flera år, innan verksamheten, som är förlagd till Göteborg, blev fullt utbyggd, beroende på att institutet länge endast hade tillgång till provisoriska lokaler. Hösten 1953 invigdes emellertid den nya byggnaden, vartill under åren 1946—1953 av statsmedel anvisats sammanlagt 2 480 000 kronor.

Gällande avtal och stadgar

Förenämnda avtal om Institutet för konserveringsforskning upphörde att gälla den 30 juni 1956. Frågan om fortsättning av verksamheten hade dessförinnan blivit föremål för utredning av den då arbetande forskningsinstitutkommittén, som i november 1955 avlämnade ett betänkande (stencilerat) med förslag till avtal angående fortsatt drift av institutet, därvid förutsattes att verksamheten skulle fortgå i ungefär oförändrad omfattning och med samma inriktning som tidigare. Efter bemyndigande av riksdagen (se prop. 1956: 58) godkändes det nya *avtalet* av Kungl. Maj:t den 27 april 1956. Rörande innehållet i avtalet inhämtas bland annat följande.

Institutet för konserveringsforskning har till syfte *att* i samarbete med Chalmers tekniska högskola och under samverkan med andra vetenskapliga institutioner bedriva tekniskt-vetenskaplig forskning rörande olika former för konservering och lagring av livsmedel samt därmed nära sammanhängande frågor angående tillredning, emballering och dylikt, *att* följa utvecklingen inom motsvarande forskningsområden *samt att* lämna upplysning om de resultat, som framkommer vid verksamheten, ävensom att utföra dokumentationstjänst och medverka till utbildning av teknisk personal för industri-drift på områden, som berör institutets verksamhet. Föreläsningssalen med förberedelserum skall utom för institutets verksamhet kunna utan ersättning användas för undervisning i konserveringsteknik såväl för studerande vid Chalmers tekniska högskola som för annan teknisk personal på områden, som beröra institutets verksamhet.

För institutet skall finnas stadgar, som fastställas av Kungl. Maj:t.

Staten förbinder sig att i huvudsak hyresfritt ställa den för ändamålet uppförda byggnaden till institutets förfogande.

Staten förbinder sig vidare att i följande utsträckning bidra till kostnaderna för avlöning, pensionering, allmän sjukförsäkring m. m. och yrkesskadeförsäkring av institutets personal. Lön eller arvode av statsmedel utgår enligt styrelsens bestämmande till en *föreståndare* med högst 36 348 kronor (motsvarande löneklass 3, löneplan B, statens löneförordning), till envar av tre *avdelningschefer* med 22 452 kronor (motsvarande löneklass 24, löneplan A) samt till *övriga befattningshavare* med tillhoppa högst 257 760 kronor, i samtliga fall rörligt tillägg oräknat. Lönen må därvid bestämmas högst till belopp motsvarande lönen i lägsta löneklassen i ortsgrupp 4 av den lönegrad, till vilken befattningshavaren varit att hänföra, om han varit underkastad statens allmänna avlöningsreglemente. Utan Kungl. Maj:ts medgivande får lön dock icke utgå med högre belopp till dokumentationsingenjör än 21 276 kronor (motsvarande löneklass 23, löneplan A) och samt vad angår övriga anställda 17 136 kronor (motsvarande löneklass 19, löneplan A). På de löner, som bestrids av statsmedel, skall av statsmedel utgå *rörligt tillägg* enligt de grunder, som gäller för statstjänstemän. — Föreståndare, avdelningschef och vissa andra befattningshavare, till vilken utgår lön av statsmedel, är berättigade till *pension* i Svenska personal-pensionskassan. Pensionsavgifterna bekostas helt av statens bidrag och beräknas på de av statsmedel utgående grundlönerna enligt de intill den 1 januari 1955 gällande bestämmelserna. — Enligt avtalet utgår vidare statsbidrag till arbetsgivarbidraget till allmän sjukförsäkring och avgiften för yrkesskadeförsäkring av den personal, som avlönas av statsmedel.

Staten förbinder sig slutligen dels att bestrida kostnaderna för *underhåll av institutsbyggnaden* och för skötsel av vägar, grasmattor, planteringar och dylikt, dels att bidra till täckande av *övriga omkostnader* vid institutet med 100 000 kronor för år.

Stiftelsen å sin sida förbinder sig att bekosta verksamheten utöver de bidrag, som staten enligt avtalet eller eljest lämnar. Bidraget skall vara så stort att institutets möjligheter för forskning kan utnyttjas ändamålsenligt och utgöra lägst 270 000 kronor för år. Stiftelsen åtager sig vidare att medverka till organisation och administrering av institutets verksamhet på sätt stadgarna närmare angiver.

I institutsbyggnaden må inrymmas ett ekonomiskt fristående analyslaboratorium med uppgift att mot ersättning utöva kontroll och provningsverksamhet; staten har icke att lämna något ekonomiskt bidrag till detta.

Stiftelsen skall vara öppen för svenska företag eller andra organisationer inom det område, som är föremål för institutets verksamhet.

Enligt de av Kungl. Maj:t fastställda *stadgarna* för institutet gäller bland annat, att institutets angelägenheter handhas av en styrelse om ordförande och tio ledamöter. Kungl. Maj:t utser ordföranden och fem ledamöter — vilka skall representera forskningsintressen som har samband med institutet — medan Stiftelsen Svensk konserveringsforskning utser fem ledamöter.

Styrelsen utser föreståndare för institutet och tillsätter efter förslag av denne övrig fast anställd personal. Styrelsen skall också fastställa löner och anställningsvillkor för denna personal.

Befattningshavare vid institutet, till vilkas lön statsbidrag utgår, är skyl-

diga att under vissa förutsättningar genom föreläsningar samt handledning av examens- och studiearbeten medverka till utbildningen av studerande vid Chalmers tekniska högskola inom de områden, som institutets verksamhet berör. Ävenledes bör under vissa förutsättningar bland annat studerande och forskare vid teknisk högskola beredas tillfälle att vid institutet utföra forskningsarbeten.

Ändring av stadgarna må ske endast efter överenskommelse mellan Kungl. Maj:t och stiftelsen.

Organisation och verksamhet

Institutet leds under styrelsen av en föreståndare. I *organisationen* ingår därjämte en direkt under föreståndaren lydande forskningsgrupp, sex andra forskningsgrupper, kallade laboratorier, samt vissa serviceavdelningar m. m., nämligen ett kansli, en driftavdelning, ett bibliotek, ett provkök och städningpersonal.

Personalen vid institutet uppgick den 1 oktober 1960 till 38 personer, fördelade på olika avdelningar enligt följande.

1. *Föreståndaren med forskningsgrupp m. m.*: 1 föreståndare, 1 sekreterare, 1 assistent, 1 laboratorieingenjör och 1 laboratoriebiträde.

2. Laboratorier:

	Laboratoriechef	Assistent	Laboratorieingenjör	Laboratoriebiträde
Biokemi.....	1	1	1	1
Fysikalisk kemi.....	1		1	
Kemi.....	1		2	
Lagring.....	1		1	1
Livsmedelsteknik.....	1		1	
Mikrobiologi.....	1	1		1

3. *Kansli*: 1 kamrer, 1 bokförare, 1 kontorsbiträde och 1 telefonist.

4. *Driftavdelning*: 1 driftsingenjör, 1 verkstadsförman, 1 finmekaniker och 1 mekaniker.

5. *Bibliotek*: 1 dokumentationsingenjör och 2 biblioteksbiträden.

6. *Provkök*: 1 assistent och 1 praktikant.

7. *Städningpersonal*: 2 städerskor och 1 diskerska.

För 25 av institutets befattningshavare betalas lönerna helt eller delvis av statsbidraget. Lönerna i övrigt betalas av bidraget från stiftelsen eller av andra medel.

Institutets nuvarande *verksamhet* är i första hand inriktad på tekniskvetenskaplig forskning rörande konservering och lagring av livsmedel. Häri innefattas varje avsiktlig åtgärd eller process, genom vilken ett livsmedels hållbarhet kan förlängas. Närmare om forskningsprogrammet, som i allt väsentligt omfattar grundforskningsuppgifter, inhämtas ur betänkandet bland annat följande.

Forskningsprogrammet är i stor utsträckning begränsat till sådana forskningsuppgifter, som tillgodoser det allmänna och så många industrier som möjligt. Forskningsproblemen inom livsmedelsområdet kan allmänt indelas i tre grupper, nämligen mätning av livsmedels egenskaper, studium av biologiska och kemiska skeenden i livsmedel samt studium av befintliga eller nya konserveringsmetoder. Alla tre grupperna är representerade på forskningsprogrammet.

Till den första av de nämnda grupperna hör arbetet över konsistens och textur hos livsmedel och dessas förändringar vid konserveringsprocesser. Tre olika projekt behandlar arom och smak inom den vegetabiliska sektorn; hur dessa kan bevaras, skyddas och framhävas vid industriell tillverkning.

Fetthärskningsforskningen och studiet av mognadsprocessen i sill och ansjovis liksom den bakteriologiska forskningen exemplifierar den andra gruppen problem. Syftet är generellt sett gemensamt, nämligen att göra det möjligt föreslå åtgärder, som skyddar livsmedlen för olika förstörelseprocesser.

Institutet har förutsättningar att arbeta med flera olika konserveringsmetoder såsom värmesterilisering, djupfrysning, kemisk konservering och torkning. För närvarande studeras särskilt djupfrysning och kemisk konservering.

Bland nya, tänkbara konserveringsmetoder bearbetas vid institutet, utöver vad som kan framkomma av det redan nämnda, dels metoder för dielektrisk upptining av djupfrysta livsmedel, dels användningen av joniserande strålning för att förlänga lagringsbarheten av födoämnen. Det senare arbetet har hittills helt bekostats av statens tekniska forskningsråd.

Institutet samarbetar med Chalmers tekniska högskola samt universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg. Fortlöpande kontakter hålles med även andra vetenskapliga institutioner inom och utom landet.

Utöver forskningen utför institutet dokumentationsverksamhet på livsmedelsområdet.

I begränsad omfattning utföres speciella uppdrag, dock endast då uppgifterna är av annan än rutinkaraktär och då de kan inordnas i forskningsverksamheten.

Ekonomi

Under de fyra räkenskapsåren 1956/57—1959/60 utgjorde institutets sammanlagda *inkomster*, i kronor för år, respektive 896 008, 995 128, 1 029 059 och 1 050 727. Från räkenskapsåret 1956/57 till räkenskapsåret 1959/60 ökade statens verkliga bidrag successivt från 524 005 kronor till 604 598 kronor. Stiftelsens bidrag utgick hela tiden med 300 000 kronor för år. Institutets inkomster i övrigt — främst bestående av forskningsrådsanslag, räntor och ersättningar för uppdrag — ökade under jämförelseperioden från 72 003 kronor för år till 146 129 kronor för år.

Genom beslut den 23 februari 1956 anvisade Kungl. Maj:t 100 000 kronor ur 1953 års fond för teknisk forskning till institutet såsom bidrag till inköp av viss utrustning för grundläggande forskning.

För innevarande räkenskapsår upptar den av institutsstyrelsens fastställ-

da budgeten inkomster om sammanlagt 1 048 000 kronor, varav i statsbidrag 631 000 kronor, i stiftelsebidrag 300 000 kronor och i övriga inkomster — främst forskningsrådsanslag — 117 000 kronor.

Under den förenämnda fyraårsperioden uppgick institutets sammanlagda utgifter till, i kronor för år, respektive 905 750, 919 327, 987 141 och 1 057 806. Av sistnämnda belopp utgjorde 712 733 kronor löner, 291 433 kronor omkostnader och 53 640 kronor utrustningsanskaffning. Innestående behållning utgjorde den 30 juni 1960 sammanlagt 167 551 kronor. Härav var 120 000 kronor en reserv för allmänna institutsändamål, medan återstoden i huvudsak beräknats för utrustningsanskaffning.

För innevarande räkenskapsår är utgifterna för den löpande driften budgeterade till 1 040 000 kronor. Föreståndaren bedömer numera att detta belopp kommer att överskridas. Därjämte kommer de för utrustningsanskaffning avsatta medlen, omkring 45 000 kronor, att tas i anspråk för sitt ändamål. Till följd härav beräknas institutets medelsbehållning komma att avsevärt nedgå under räkenskapsåret.

II. Förslag av Institutet för konserveringsforskning

Med hänsyn till att nu gällande avtal om Institutet för konserveringsforskning löper ut den 30 juni 1961 överlämnade föreståndaren för institutet i april 1960 till 1958 års forskningsinstitutkommitté en promemoria om den fortsatta verksamheten, vilken promemoria upprättats gemensamt av föreståndaren för institutet, ordföranden i institutets styrelse och ordföranden i Stiftelsen Svensk konserveringsforskning.

Ur promemorian inhämtas under nedanstående rubriker bland annat följande.

Forskningsuppgifter

För att kunna arbeta effektivt och prestera användbara resultat får institutet inte ha ett för omfångsrikt forskningsprogram, utan uppgifterna bör begränsas till några centrala problemställningar. Under de senaste två åren har en avsevärd koncentrerings av forskningsprogrammet ägt rum, trots att personalen utökats. Därigenom har betydelsefulla resultat redan kunnat nås.

Följande forskningsuppgifter — av vilka flertalet redan bearbetas vid institutet — framhålls som lämpliga för institutet under den nya avtalsperioden.

Oxidativ härskning (projekt 1). Den oxidativa härskningen torde vara ett av de allvarligaste problemen för livsmedelsindustrien. I den mån omättade fettsyror kommer att ingå i större mängd i livsmedel än vad nu är fallet, kommer dessa svårigheter att växa. Man vet ofullständigt hur livsmedels naturliga beståndsdelar såsom aminosyror, kolhydrat m. m. påverkar fett-härskningen, samtidigt som även syrgastryckets betydelse för härskningen är till stor del outredd. Undersökningar av denna art kommer att bidra

till ett klarläggande av förloppet vid oxidativ härskning med möjlighet att förhindra eller bromsa denna.

Frysning och upptining av fisk (projekt 4). Frysning, fryslagring och upptining av livsmedel påverkar dessa både kemiskt och fysikaliskt. Med syfte att i detta avseende förbättra frysningen som konserveringsmetod avses ett studium i mikroskala av hur frysning, fryslagring och upptining påverkar animaliska livsmedel, särskilt då muskelprotein.

Aromretention (projekt 7). Alla objektiva studier av arom måste utföras med en väl utvecklad analysmetodik. En sådan utarbetas f. n. Syftet är därvid att undersöka hur olika konserveringsmetoder påverkar livsmedlets arom och att på basis därav förbättra teknik eller råvaror så, att konserverade produkters arom i så hög grad som möjligt överensstämmer med råvarans.

Reologi (projekt 14). Argumenteringen för forskningsarbete inom konsistens- och texturområdet överensstämmer med den för arombevaring, med andra ord med hjälp av objektiva metoder fastlägga konserveringsmetodernas inverkan på livsmedlets konsistensegenskaper och med ledning därav förbättra konserveringstekniken så att dessa förändringar hålls till ett minimum (jfr även projekt 4).

Elektrotermisk värming (projekt C). Livsmedels dielektriska egenskaper kan utnyttjas för att tillföra det värmeenergi. Metoden har ännu endast begränsad kommersiell användning, men ett visst utvecklingsarbete kan komma att ge värdefulla resultat, t. ex. i samband med upptining av djupfryssta livsmedel eller pastörisering och sterilisering.

Strålkonservering (projekt H). Institutet torde kunna räkna med att det forskningsprogram med mikrobiologisk inriktning som f. n. gäller kommer att handhas ekonomiskt av Statens tekniska forskningsråd under ca 3 år.

Enzymregenerering av smakämnen (projekt I). De smakämnen som förekommer i livsmedel har så vitt man vet bildats som ett resultat av enzymatiska processer. Vid konserveringsmetoder då smakämnen delvis förstöres, torde man genom utnyttjande av de enzymatiska processerna kunna förbättra aromkvaliteten för livsmedlet efter konserveringsprocessen.

Bakterieinhibitorer (projekt K). Inom livsmedelsbakteriologi har just påbörjats ett studium av olika bakterieinhibitorers (även naturliga sådana) verkan sett i samband med variationer i den fysikaliska och kemiska miljön: temperatur, gasfas, substratets kemiska sammansättning, pH m. m. Forskningsprojektet kommer sålunda att få anknytning till såväl värmebehandling som djupfrysning och kemisk konservering.

Flera av de nämnda projekten har till syfte att studera olika konserveringsmetoders inverkan på livsmedels egenskaper. Som en komplettering till sådana studier av kvalitetsegenskaper såsom arom, textur och konsistens torde institutet lämpligen studera *konserveringsmetodernas inverkan på näringsinnehållet* (projekt L).

Många bedömningar av livsmedel och konserveringsmetoder sker helt *subjektivt*, och ett starkt behov föreligger av *objektiva mätmetoder* för sådana egenskaper som konsistens, arom och färg (projekt M). På detta område torde institutet på sikt kunna lämna livsmedelsindustrin stor hjälp.

Ekonomi

Någon egentlig utbyggnad av institutet äsytas inte för nästa avtalsperiod. Det uppsatta forskningsprogrammet ställer emellertid stora kvalitetskrav på såväl personal som utrustning, vilket motiverar en ökning av institutets driftsanslag och medel till vissa engångsanskaffningar.

I fråga om anslagsbehovet till l ö n e r heter det i promemorian följande.

Analytisk kemi utgör en väsentlig del av all livsmedelsforskning. Genom att kunna anställa en särskilt utbildad analytisk kemist kommer Institutets nuvarande forskningsledare att bättre kunna ägna sig åt de väsentliga problemställningarna som uppsatts. Anställande av en sådan person kommer alltså att starkt effektivisera Institutets forskningsverksamhet.

För att kunna låta föreståndaren ägna sig åt de väsentligare problemen i Institutets ledning och för att kunna bereda honom större möjlighet att själv deltaga i forskningsarbetet borde en särskild teknisk assistent (teknisk sekreterare) anställas åt denne med uppgift bl. a. att verkställa utredningar och litteraturundersökningar åt föreståndaren.

Utöver dessa befattningar erfordras för den kommande avtalsperioden två nya laboratorieingenjörer. Den ene skall biträda den nye analytiske kemisten, den andre chefen för det livsmedelstekniska laboratoriet, vilket nyligen omorganiserats och effektiviserats, och som kommer att fordra kompletteringar i personal. Härutöver erfordras ett belopp för justering av de nu gällande lönerna, vilka i vissa fall inte är tillräckligt höga med tanke på konkurrensen på arbetsmarknaden. Automatiska, generella höjningar tillkommer även. De begärda nya befattningarna kommer även att medföra vissa pensionsbelopp. Årskostnaderna för dessa personalförändringar sammanfattas sålunda:

1 laboratoriechef för analytisk kemi	A 24	29 200: —
1 teknisk sekreterare	A 21	24 800: —
2 laboratorieingenjörer	A 11	28 900: —
Individuella lönejusteringar		24 000: —
Automatiska lönejusteringar		21 000: —
Pensioner		14 000: —
		141 900: —

Under hänvisning till inträffade förändringar i det allmänna kostnadsläget och till den utbyggnad av verksamheten vid institutet, som ägt rum sedan år 1956, när nu gällande avtal ingicks, förutsätts i vad gäller medelsbehovet till o m k o s t n a d e r, att anslaget härför ökas med 25 procent från 238 000 till 300 000 kronor

Om institutets u t r u s t n i n g heter det i promemorian bland annat följande.

För att framgångsrikt kunna bedriva teknisk vetenskaplig forskning fordras utöver en kvalificerad personal även dyrbar utrustning. Av mycket stor betydelse är att kunna räkna med ett årligt bidrag till utrustning, förslagsvis 60 000: —, så att inköp av utrustning kan planeras på sikt och inte endast verkställas då andra medel händelsevis blivit över. För att kunna ge sig i kast med de forskningsuppgifter som skisserats ovan fordras en snabb engångskomplettering av apparatbeståndet till en kostnad av ca 200 000: —. Den större utrustning som institutet saknar mest f. n. är:

	Beräknad kostnad
Kryostat	45 000: —
Frystork	40 000: —
Elektronmikroskop	65 000: —
Finfocus röntgenanläggning	35 000: —
Aminosyraanalysator	75 000: —
Kärnkemisk utrustning	25 000: —

Därutöver föreslås i promemorian *inredning av institutets källare* för en uppskattad kostnad av 250 000 kronor.

De nu angivna kostnadsökningarna sammanfattas sålunda:

Ökning av driftskostnaderna:

Utökad personal, lönejusteringar, pensioner, m. m.	141 900
Fördyring av omkostnader och utvidgning av verksamheten ..	62 000
Årlig utrustningsanskaffning	60 000
	263 900

Engångskostnader:

Komplettering av utrustningen	200 000
Inredning av källare	250 000
	450 000

I fråga om *fördelningen mellan avtalsparterna av kostnaderna* för de i promemorian framförda önskemålen görs däri uttalanden på endast en punkt, nämligen i fråga om omkostnadsbidraget: man föreslår att staten, utöver sitt nuvarande årliga bidrag till omkostnader, 100 000 kronor, betalar de till 50 000 kronor beräknade årliga kostnaderna för värme, vatten och elektricitet.

Utbildning av livsmedelstekniker och forskare

Rörande utbildningen av livsmedelstekniker och forskare anföres i promemorian, bland annat, att från Chalmers tekniska högskola torde komma att begäras institutets medverkan i viss utbildning av livsmedelstekniker och forskare. Institutet anser att denna utbildning kan påbörjas ganska snart i mindre omfattning för att sedan stegvis byggas ut.

Avtal och stadgar

Ytterligare föreslås i promemorian följande ändringar i avtal och stadgar.

Institutets namn bör ändras till det för institutet allmänt använda, nämligen Svenska institutet för konserveringsforskning. — Av avtalet bör framgå, att institutet i forskningshänseende samarbetar med även Göteborgs universitet. — Uttrycket »undervisning i konserveringsteknik» i avtalet bör — med hänsyn till att institutets verksamhet sträcker sig över ett större område än den rena konserveringstekniken — ändras till »undervisning». — I stadgarna bör föreskriften, att de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna i institutets styrelse skall representera forskningsintressen som har samband med institutet, utgå. — Stadgebestämmelsen att styrelsen skall tillsätta föreståndare och övrig personal kompletteras med att styrelsen även må entlediga personalen. — I stadgarna meddelas vissa föreskrifter om möjligheterna för studerande och forskare vid teknisk högskola att bedriva forskningsarbete vid institutet. Dessa föreskrifter bör anpassas att gälla även studerande och forskare vid universitet.

I skrift den 13 juni 1960 har stiftelsen sagt upp gällande avtal om verksamheten vid konserveringsforskningsinstitutet. Samtidigt understryker stiftelsen önskvärdheten av att arbetet vid institutet under nästa femårsperiod skall kunna på grund av ett nytt avtal fortsätta efter i huvudsak samma linjer som för närvarande. Stiftelsen förutsätter emellertid vissa ökningar av parternas insatser. De i den förenämnda promemorian framlagda önskemålen rörande verksamhetens fortsatta omfattning och utformning anser stiftelsen väl grundade, men understryker att ett slutligt ställningstagande till önskemålen kan ske först sedan det klarlagts, vilka ekonomiska resurser, som kan komma att stå till buds för nästa avtalsperiod.

III. Förslag av 1958 års forskningsinstitutkommitté

Forskningen och den övriga verksamheten vid konserveringsforskningsinstitutet i Göteborg avser frågor, som är aktuella för såväl livsmedelskonsumenterna som livsmedels- och förpackningsindustrien. Både konsumtionen och produktionen på hithörande områden har en längre tid varit växande. Allt talar enligt kommittén för att så kommer att bli fallet även i fortsättningen.

Verksamheten vid institutet har, såvitt kommittén kunna finna, varit av stort värde för såväl konsumtions- som produktionssidan. Kommittén föreslår därför att ett nytt avtal träffas mellan staten och Stiftelsen Svensk konserveringsforskning om driften av konserveringsforskningsinstitutet. Avtalsperioden bör liksom för närvarande omfatta i första hand fem år, eller tiden den 1 juli 1961—den 30 juni 1966. Det av institutets föreståndare i promemorian framlagda programmet för forskningsarbetet under den nya avtalsperioden ansluter väsentligen till vad som redan gäller. Ett i viss mån nytt område med anknytning till näringsforskningen är studiet av konserveringsmetodernas inverkan på näringsinnehållet hos livsmedel. Kommittén anser det önskvärt, att forskningen inom ramen för tillgängliga medel under den nya avtalsperioden bedrivs i huvudsaklig överensstämmelse med det framlagda programmet, dock att den i promemorian i korthet berörda frågan om utvidgning av institutets medverkan vid undervisningen av blivande livsmedelstekniker bedömes kräva ytterligare överväganden.

Ekonomi

Institutets resurser har, sedan den nya byggnaden togs i bruk år 1953, inte nämnvärt ändrats, bortsett från de ökningar av statsbidraget, vilka sammanhängt med höjningen av den allmänna lönenivån. Statsmakterna har visserligen under de senaste åren allmänt förbättrat villkoren för forskningen på olika områden. Men branschforskningsinstitutet har inte omfattats av dessa generella förbättringsåtgärder. För deras del har i stället

ekonomiska förbättringar för forskningsverksamheten vidtagits i samband med att nya avtal träffats. Så bör nu ske även för konserveringsforskningsinstitutet. De industrier, som stödjer konserveringsforskningsinstitutet, har också vid förhandlingarna med kommittén ådagalagt ett klart och positivt intresse för att få till stånd förbättringar av institutets möjligheter att bedriva en effektiv och kvalitativt högtstående verksamhet. Av stor betydelse för kommitténs ställningstaganden har varit, att industrien — företrädd av stiftelsen — visat sig beredd att väsentligt öka sitt bidrag till institutet.

Kommittén föreslår mot bakgrunden härav en icke obetydlig förbättring av villkoren för konserveringsforskningsinstitutets arbete under en ny avtalsperiod. För innevarande budgetår räknas med en utgiftsram av omkring 1,1 milj. kronor. Kommittén föreslår att denna ram ökas med 200 000 kronor. Flertalet av de önskemål beträffande den framtida driften, vilka förts fram av institutet, torde därvid kunna tillgodoses. Bland annat blir det möjligt för institutet att anställa en laboratoriechef för analytisk kemi jämte ett biträde åt denne, en förstärkning i forskningshänseende, som av institutet bedömts särskilt angelägen. I övrigt väntas bidragsökningen till betydande del komma att disponeras för omkostnader och utrustning.

Vad gäller fördelningen mellan parterna av den av kommittén föreslagna bidragsökningen, redovisar kommittén en med stiftelsen träffad överenskommelse av i huvudsak följande innebörd.

Riksstatsanslaget, som för budgetåret 1960/61 är uppfört med 592 500 kronor men på grund av redan inträffade löneförändringar beräknas komma att belastas med drygt 628 000 kronor, höjes till 729 000 kronor. Samtidigt ökar stiftelsen sitt avtalsbundna bidrag från 270 000 kronor — vilket bidrag emellertid under senare år utbetalats med 300 000 kronor — till 400 000 kronor. Dessa åtaganden innebär sålunda för vardera staten och stiftelsen en reell höjning med 100 000 kronor. Stiftelsen har förklarat sig vilja senare undersöka möjligheterna att lämna institutet ett än högre bidrag än det sålunda avtalade minimibidraget, om ytterligare tillskott visar sig erforderliga. Dock understrykes de svårigheter som därvidlag kan uppkomma genom att i avtalet minimibidraget höjts så väsentligt som från 270 000 till 400 000.

Kommittén föreslår att i fråga om löner och arvoden det sålunda avtalade statsbidraget, 729 000 kronor, disponeras enligt följande.

Till arvoden åt *styrelseledamöter* m. fl. beräknas oförändrat 4 000 kronor.

Till lön eller arvode åt *föreståndaren* beräknas oförändrat högst 36 348 kronor (motsvarande grundlönen enligt löneklass 3, löneplan B) jämte rörligt tillägg därå.

Till lön eller arvode åt tre avdelningschefer är enligt gällande avtal för envar beräknade högst 22 452 kronor (motsvarande grundlönen enligt löneklass 24, löneplan A) jämte rörligt tillägg därå. — Kommittén föreslår att för dessa befattningar i det nya avtalet användes tjänstebenenämningen *laboratoriechef*. Även den ifrågasatta nya befattningen för en analytisk kemist — för vilken staten bör i lönehänseende helt svara — bör i avtalet upp- tas som laboratoriechef. Kommittén föreslår vidare en omfördelning av

statsbidraget till löner, så att i avtalet upptas ytterligare en laboratoriechef, samtidigt som en häremot svarande minskning görs under posten avseende övriga befattningshavare, varigenom vinnes en närmare anslutning till den nuvarande organisationen vid institutet. I enlighet härmed föreslår kommittén att för var och en av fem laboratoriechefer beräknas i grundlönebelopp oförändrat 22 452 kronor, jämte rörligt tillägg.

Statsbidraget till lön eller arvode åt *övriga befattningshavare* är nu i avtalet bestämt till 257 760 kronor jämte rörligt tillägg. Till grund härför ligger en av 1955 års forskningsinstitutkommitté på sin tid uppgjord förteckning över 21 befattningar vid institutet. — Kommittén föreslår nu — under hänvisning till vad kommittén nyss anfört om antalet laboratoriechefer — att för nästa femårsperiod posten avseende övriga befattningshavare minskas med 22 452 kronor. Å andra sidan bör posten uppräknas med 11 124 kronor, motsvarande grundlönen i lönegrad 11, för ett biträde åt laboratoriechefen i analytisk kemi. Ifrågavarande biträdesbefattning bör benämnas laboratorieassistent. Därjämte föreslår kommittén, inom ramen för ett i huvudsak oförändrat statsbidragsbelopp, vissa mindre ändringar i förteckningen över övriga befattningshavare, vilka ändringar väsentligen motiveras av önskemålet att vinna anslutning av förteckningen till gällande organisation.

Listan över samtlig personal vid institutet, som beräknas avlönad med statsmedel, får därvid följande utseende.

Befattning	Nuvarande beräkning			Kommitténs förslag		
	Antal	Lgr	Summa grundlön	Antal	Lgr	Summa grundlön
A. Föreståndare	1	B 3	36 348	1	B 3	36 348
B. Laboratoriechef	3	24	67 356	5	24	112 260
C. Övriga befattningshavare						
Dokumentationsingenjör	1	23	21 276	1	23	21 276
Matlagningskonsulent .	1	18	16 248	1	19	17 136
Assistent	6	17	92 304	5	17	76 920
Assistent för matutprovning	1	13	12 396	—	—	—
Redogörare	1	13	12 396	1	15	13 800
Verkmästare	1	10	10 572	¹ 1	15	13 800
Finmekaniker	1	9	10 020	1	9	10 020
Laboratoriebiträde	2	9	20 040	² 2	13	24 792
D:o	3	7	27 180	³ 3	11	33 372
D:o	—	—	—	2	9	20 040
Förråds- och maskinist	1	7	9 060	—	—	—
Vaktmästare	1	7	9 060	—	—	—
Kanslibitråde	1	7	9 060	1	7	9 060
Kontorsbiträde	1	5	8 148	1	5	8 148
Säger för övriga befattningshavare	21		257 760	19		248 364
Summa A—C	25		361 464	25		396 972

¹ Bör benämnas ingenjör.

² Bör benämnas förste laboratorieassistent.

³ Bör benämnas laboratorieassistent.

Rörande de i förteckningen angivna lönegraderna förutsätter kommittén, att det skall få ankomma på styrelsen att — liksom gäller för närvarande — med iakttagande av vissa regler bestämma storleken av lönen till olika befattningshavare, därvid styrelsen är obunden av förteckningen. Därjämte förutsätter kommittén att — liksom hittills varit fallet — industrien skall ha möjlighet att vid behov fylla ut de ersättningar, som bestrids av statsbidraget.

Vad angår anslagsposten Rörligt tillägg bedömer kommittén det ökade medelsbehovet till 21 800 kronor, jämfört med den påräknade belastningen för budgetåret 1960/61.

Vid olika tillfällen har framförts frågan om en förbättring av pensionerna för den med statsmedel avlönade personalen. Enligt kommitténs mening bör frågan icke prövas i detta sammanhang utan tillsammans med motsvarande spörsmål beträffande övriga branschforskningsinstitut. I avvaktan härpå har pensionsavgifterna nu beräknats efter hittills gällande grunder; den därvid erforderliga anslagshöjningen utgör avrundat 1 500 kronor.

Pensionsbeloppen enligt nuvarande försäkringar framstår emellertid som låga. Kommittén föreslår därför att tills vidare under den nya avtalsperioden staten — på samma sätt som gäller under den nu löpande avtalsperioden — lämnar en garanti för den enligt avtalet av statsmedel avlönade personalen av innehåll, att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att vid uppkommande pensionsfall meddela föreskrift om provisorisk höjning av pensionerna genom tillägg av statsmedel. Utfästelsen bör — om så med hänsyn till de närmare omständigheterna kan anses befogat — få tillämpas även i fråga om befattningshavare, som avgår från tjänst vid institutet utan att ha uppnått pensionsåldern, därvid dock de totala pensionsförmånerna inte bör få bestämmas till högre belopp än vad som skulle ha gällt om statligt pensionsreglemente tillämpats.

Vad härefter gäller statsbidraget till omkostnader föreslår kommittén att för reseersättningar, för arbetsgivarbidraget till allmän sjukförsäkring etc. och för skötsel av vägar, gräsmattor m. m. beräknas oförändrat sammanlagt 10 500 kronor.

Statens bidrag till övriga omkostnader är i nuvarande avtal bestämt till 100 000 kronor. — I enlighet med vad kommittén tidigare anfört om att den del av statsbidragshöjningen, som inte går åt till löner, skall läggas på omkostnadssidan, föreslår kommittén uppräknig av bidragsposten Övriga omkostnader med 42 000 kronor till 142 000 kronor. Liksom gäller för närvarande förutsätter kommittén att, därest priset på varor och tjänster, vilka bekostas med ifrågavarande medel, kommer att avsevärt stiga under avtalsperioden, storleken av statsbidraget kan omprövas. Någon förändring i övrigt beträffande omkostnadsposterna bör enligt kommittén icke företas.

Vid bifall till vad kommittén sålunda föreslagit skulle riksstatsanslaget för budgetåret 1961/62 komma att uppföras med avrundat 729 000 kronor.

Vissa engångskostnader

Forskningsinstitutkommittén erinrar om att källarutrymmena till konserveringsforskningsinstitutets byggnad för närvarande är i huvudsak oinredda samt att institutets föreståndare föreslagit, att dessa utrymmen skall iordningställas som arbetslokaler. I första hand skulle därvid komma i fråga ett kemiskt analyslaboratorium. Om källaren inreddes skulle också institutets bibliotek kunna få erforderliga ökade utrymmen. Institutsledningen har bedömt kostnaderna för hithörande arbeten vara av storleksordningen 250 000 kronor.

Kommittén anför att den tidigare förordad ökade medel för att möjliggöra för institutet att anställa, bland annat, en analytisk kemist. Det blir då också ofrånkomligt att iordningställa ett laboratorium åt denne. Vad angår biblioteksutrymmena vitsordar kommittén att dessa för närvarande är så små, att dokumentationstjänsten försvåras. Kommittén förordar med hänsyn härtill i princip att åtgärder vidtas för att få källarvåningen inredd. Då några noggranna kostnadsberäkningar av byggnadsarbetena ännu icke föreligger föreslår emellertid kommittén, att frågan tas upp till slutlig prövning senare. Kommittén har dock preliminärt utfäst, att staten under budgetåret 1962/63 skall ställa erforderligt belopp, dock högst 250 000 kronor till förfogande för inredning av institutets källarvåning i huvudsak enligt institutsstyrelsens förslag. Det har förutsatts mellan parterna, att byggnadsstyrelsen skall ombesörja den närmare planeringen och kostnadsberäkningen och därvid samråda med institutsledningen och stiftelsen.

Institutsföreståndaren har föreslagit anvisande av ett engångsanslag om 200 000 kronor för snabb komplettering av utrustningen. — Kommittén har bedömt de i sammanhanget redovisade behoven vara angelägna. Sedan viss utrustning numera kunnat anskaffas med anlitande av medel från annat håll uppskattar kommittén anslagsbehovet för komplettering av utrustningen till 165 000 kronor, varav hälften bör betalas av staten och hälften av stiftelsen. I enlighet härmed har mellan parterna preliminärt överenskommits, att staten skall i särskild ordning ställa 82 500 kronor till institutets förfogande för utrustningsanskaffning, därest stiftelsen gör motsvarande prestation i pengar eller apparater.

Kommittén anser inte att de två nu angivna preliminära överenskommelserna om särskilda medel till vissa byggnadsarbeten och till engångsanskaffning av utrustning vara av art, att de bör intas i det nya avtalet om institutets drift.

Övriga frågor

Vad i föreståndarens promemoria avslutningsvis har föreslagits om vissa jämkningar i avtal och stadgar har i allt väsentligt biträtts av kommittén.

På grundval av vad kommittén sålunda förordat har utarbetats det till betänkandet fogade avtalet, vilket undertecknats av kommittén — under förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande — och av stiftelsens företrädare.

IV. Yttrandena

Statskontoret anser kommitténs förslag om ökade statliga ekonomiska insatser till driften av institutet för konserveringsforskning och till dess förseende med ytterligare utrustning ur statens synpunkter godtagbara. Ej heller i övrigt föranleder de i betänkandet framlagda förslagen någon erinran från ämbetsverkets sida.

Även *rektorsämbetet vid Chalmers tekniska högskola* lämnar kommittéförslagen utan erinran och tillstyrker det uppgjorda avtalsförslaget.

Mindre akademiska konsistoriet vid universitetet i Göteborg tillstyrker livligt att ett uttryckligt stadgande intas i avtalets 2 § om samverkan i forskningsarbetet mellan institutet för konserveringsforskning och universitetet. I 4 § andra stycket i avtalet bör utsägas, att också studerande vid universitetet skall kunna utan ersättning använda institutets föreläsningssal med förberedelserum vid undervisning på områden, som berör institutets verksamhet.

Statens tekniska forskningsråd finner institutets nuvarande verksamhet väl planerad och genomförd och anser det därför välbetänkt, att den fortsatta verksamheten bedrivs efter i stort sett oförändrade riktlinjer, dock med tillägg av en analytisk avdelning. Beträffande förslaget till komplettering av utrustningen är rådet mera tveksamt och anser att med hänsyn till instrumenttillgången vid andra institutioner i Göteborg institutet knappast har behov av ett eget elektronmikroskop och en egen röntgenanläggning. Övrig ifrågasatt utrustning torde kunna bekostas helt av stiftelsen.

Byggnadsstyrelsen finner det naturligt att institutets ökade lokalbehov tillfredsställs genom att man fullföljer inredningen av de delar av byggnaden, som lämnades ofullbordade vid byggnadens uppförande. Då utredningen om den ifrågasatta källarinredningen ej är avslutad, kan styrelsen icke nu yttra sig definitivt om den uppgivna kostnaden, 250 000 kronor. Storleksordningen förefaller dock ej osannolik. Styrelsen räknar med att kunna framlägga en närmare redogörelse i samband med petitum kommande höst.

Styrelsen för Institutet för konserveringsforskning förklarar att kontinuerlig kontakt har hållits mellan 1958 års forskningsinstitutkommitté och styrelsen och institutets föreståndare samt att styrelsen är införstådd med betänkandet och innehållet i det nya avtalet.

V. Departementschefen

Institutet för konserveringsforskning är ett av de branschforskningsinstitut, som tillkom i mitten av 1940-talet på grundval av förslag av Malm-ska utredningen. Det enskilda näringslivets stöd till institutet förmedlas, liksom i fråga om övriga branschforskningsinstitut, genom en stiftelse, som för ändamålet bildats av intresserade företag och sammanslutningar. Förhållandet mellan staten och stiftelsen regleras i detta liksom i övriga fall

genom avtal, som jämte av Kungl. Maj:t fastställda stadgar reglerar jämväl verksamheten vid institutet.

Institutets för konserveringsforskning syfte är enligt avtalet främst att i samarbete med Chalmers tekniska högskola och under samverkan med andra vetenskapliga institutioner bedriva tekniskt-vetenskaplig forskning rörande olika former för konservering och lagring av livsmedel. Institutet skall även medverka vid utbildningen av teknisk personal för industridrift på områden, som berör institutets verksamhet. Vid institutet sysselsätts ett fyrtiotal personer. Utgiftsramen för innevarande budgetår beräknas komma att uppgå till cirka 1 100 000 kronor. Därav faller på staten i bidrag över riksstaten omkring 630 000 kronor, avseende väsentligen löner. Av återstoden av de samlade driftsutgifterna svarar stiftelsen avtalsenligt för minst 270 000 kronor. Stiftelsens bidrag har emellertid under senare år utgått med 300 000 kronor för år. I övrigt täcks institutets utgifter genom egna inkomster av uppdrag etc. och genom forskningsrådsanslag. Det åligger staten att hyresfritt ställa erforderliga lokaler till institutets förfogande. Forskningsverksamheten är förlagd till en för ändamålet med anlitande av statsmedel uppförd byggnad inom Kallebäcksområdet i Göteborg.

Nu gällande avtal angående driften av konserveringsforskningsinstitutet upphör att gälla den 30 juni 1961. Frågan om fortsättning av verksamheten har därför blivit föremål för utredning av 1958 års forskningsinstitutkommitté, och förhandlingar om nytt avtal har ägt rum mellan kommittén som företrädare för staten och Stiftelsen Svensk konserveringsforskning. Förhandlingarna har lett till ett den 9 februari 1961, under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande, träffat preliminärt avtal, vilket kommittén jämte sitt betänkande i frågan överlämnat till Kungl. Maj:t.

Kommittén förordar att verksamheten vid konserveringsforskningsinstitutet — som i det nya avtalet benämns Svenska institutet för konserveringsforskning — under den närmaste femårsperioden skall bedrivas efter i stort sett samma riktlinjer som för närvarande, dock att ramen för löpande utgifter föreslås vidgad med 200 000 kronor för år, varav hälften skall betalas av staten och hälften av stiftelsen. Som motiv för ökning av de ekonomiska resurserna vid institutet åberopar kommittén, att staten under senare år allmänt strävat efter att förbättra villkoren för forskningen på olika områden och att de övriga branschforskningsinstitutet blivit delaktiga därav i samband med att respektive avtal förnyats. För konserveringsforskningsinstitutets del erfordras enligt kommittén det ökade statliga driftbidraget främst för att till institutet knyta en kvalificerad befattningshavare för analytisk kemi jämte ett biträde åt denne. I övrigt behöver anslagen till omkostnader och utrustning förstärkas.

För att tillgodose institutets behov av ökade arbetsutrymmen föreslår kommittén, att med anlitande av statsmedel institutsbyggnadens källarväning, som för närvarande är i huvudsak oinredd, iordningställs för laboratorie- och till en mindre del för biblioteksändamål. Kostnaderna uppskattas preliminärt till 250 000 kronor. Det förutsätts, att byggnadsstyrelsen när-

mare granskar ombyggnadsplanerna, som sedan får prövas i sedvanlig ordning.

Även institutets tekniska utrustning behöver förnyas och kompletteras. Kommittén uppskattar det erforderliga medelsbehovet till 165 000 kronor, varav hälften bör belasta staten och hälften stiftelsen.

Vad kommittén sålunda föreslagit tillstyrks i allmänhet av remissinstanserna. Dock har statens tekniska forskningsråd ifrågasatt om inte genom samarbete med andra undervisnings- och forskningsinstitutioner i Göteborg behovet av utrustningsanskaffning kan nedbringas så att erforderlig dylik anskaffning kan helt bekostas av stiftelsemedel.

Jag är ense med kommittén om värdet för såväl konsumtions- som produktionssidan av det forsknings- och utvecklingsarbete rörande konservering av livsmedel m. m., som äger rum vid konserveringsforskningsinstitutet i Göteborg, och är beredd medverka till fortsättning därav. Som kommittén föreslagit bör verksamheten under nästa femårsperiod bedrivas i ungefär samma former som för närvarande, dock med tillägg av ett för forskning avsett analytiskt laboratorium. I fråga om finansieringen av de ökade driftkostnaderna, 200 000 kronor, har enighet nåtts mellan kommittén och företrädare för stiftelsen om hälftindelning mellan staten och stiftelsen. Jag finner denna uppgörelse godtagbar ur statens synpunkter och föreslår att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att godkänna avtalet för statens del. Avtalet torde såsom bilaga få fogas till protokollet i detta ärende. Därest under avtalstiden behov visar sig föreligga av smärre jämkningar i avtalsbestämmelserna, förutsätter jag att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att för statens vidkommande besluta om erforderliga ändringar.

Som kommittén förordat torde det i fråga om den statsbidragsavlönade personalens pensionsförsäkringar inte nu böra vidtas några principiella förändringar i avvaktan på slutlig utformning av pensioneringen vid samtliga berörda branschforskningsinstitut. Det torde i nämnda hänseende få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera överenskomma med stiftelsen om behövliga ändringar i avtalet.

Vad gäller institutets behov av ökade lokaler finner jag liksom byggnadsstyrelsen naturligt, att detta tillgodoses genom att man fullföljer inredningen av de delar av byggnaden, som lämnades ofullbordade vid byggnadens tillkomst. Denna fråga är emellertid inte mogen för slutligt avgörande nu. Byggnadsstyrelsen planerar för närvarande arbetena, och förslag om dessas utförande kommer småningom att i sedvanlig ordning underställas statsmakternas prövning.

Den preliminära överenskommelsen om särskild medelsanvisning till utrustningsanskaffning föranleder inte någon erinran från min sida utan bör godtas. I anledning av vad tekniska forskningsrådet anfört i sitt yttrande vill jag emellertid understryka vikten av att institutsstyrelsen noga undersöker de möjligheter visavi andra statliga och statsunderstödda institutioner i Göteborg, som kan finnas till gemensamt utnyttjande av tillgängliga

materiella forskningsresurser, samt att styrelsen planerar utrustningsanskaffningen därefter. Därvid bör samråd även ske med utrustningsnämnden på universitet och högskolor. Medel till ändamålet torde inte böra anvisas över riksstaten utan bör framdeles efter beslut av Kungl. Maj:t ställas till institutets förfogande av tillgängliga fondmedel.

I övrigt föranleder inte kommittéförslaget och avtalet särskilda uttalanden från min sida.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna vid statsrådsprotokollet fogat avtal med Stiftelsen Svensk konserveringsforskning;

b) till *Bidrag till Svenska institutet för konserveringsforskning* för budgetåret 1961/62 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 729 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Jan Palm

Avtal mellan Kungl. Maj:t och Stiftelsen Svensk konserveringsforskning angående driften av Svenska institutet för konserveringsforskning**1 §.**

Kungl. Maj:t och Stiftelsen Svensk konserveringsforskning åtaga sig att i enlighet med detta avtal ansvara för driften vid Svenska institutet för konserveringsforskning, vilket institut i tidigare avtal mellan parterna benämnts Institutet för konserveringsforskning.

2 §.

Institutets syfte är att i samarbete med Chalmers tekniska högskola och Göteborgs universitet samt under samverkan med andra vetenskapliga institutioner bedriva tekniskt-vetenskaplig forskning rörande olika former för konservering och lagring av livsmedel samt därmed nära sammanhängande frågor angående tillredning, emballering och dylikt, att följa utvecklingen inom motsvarande forskningsområden samt att lämna upplysning om de resultat, som vid verksamheten framkomma, ävensom att utföra dokumentationstjänst och medverka vid utbildning av teknisk personal för industri-drift på områden, som beröra institutets verksamhet.

3 §.

Institutets verksamhet regleras av detta avtal samt genom stadgar, vilka för att vara gällande skola fastställas av Kungl. Maj:t, ävensom genom arbetsordning och kompletterande föreskrifter i övrigt, vilka utfärdas av institutets styrelse.

4 §.

Kungl. Maj:t, som låtit uppföra byggnad för institutet, förbinder sig att fortfarande hyresfritt ställa denna byggnad med därtill hörande tomt till institutets förfogande.

Föreläsningssalen med förberedelserum skall utom för institutets verksamhet kunna utan ersättning användas för undervisning såväl för studerande vid Chalmers tekniska högskola som för annan teknisk personal på områden, som beröra institutets verksamhet.

5 §.

1 mom. Kungl. Maj:t förbinder sig att i den utsträckning, som nedan anges, bidra till kostnaderna för avlöning och pensionering m. m. av personalen vid institutet.

2 mom. Av statsmedel skall årligen enligt styrelsens bestämmande utgå till föreståndaren lön eller arvode med högst 36 348 kronor (motsvarande löneklass 3, löneplan B, statens löneförordning),

till envar av fem laboratoriechefer lön eller arvode med högst 22 452 kronor (motsvarande löneklass 24, löneplan A) samt

till övriga befattningshavare lön eller arvode med tillhoppa högst 248 364 kronor, därvid lön må bestämmas högst till belopp motsvarande grundlönen i lägsta löneklassen, ortsgrupp 4, i den lönegrad å löneplan A i statens löne-

förordning, till vilken vederbörande befattningshavare enligt styrelsens bedömande varit att hänföra, därest han varit underkastad statens allmänna avlöningsreglemente, samt icke utan Kungl. Maj:ts medgivande till högre belopp än 21 276 kronor (motsvarande löneklass 23, löneplan A) för dokumentationsingenjören och 17 136 kronor (motsvarande löneklass 19, löneplan A) för annan anställd.

Är befattningshavares av statsmedel utgående ersättning bestämd att utgå såsom lön, skall jämte lönen av statsmedel utgå särskilt lönetillägg enligt de grunder, som gälla för närmast jämförlig statlig befattningshavare, underkastad statens allmänna avlöningsreglemente.

Styrelsens beslut om avlöning till föreståndaren skall underställas Kungl. Maj:t för godkännande.

3 mom. Föreståndare och laboratoriechef, till vilken utgår lön av statsmedel, äro berättigade till pension i Svenska personal-pensionskassan. Annan befattningshavare med lön av statsmedel, som är anställd vid institutet sedan minst två år, må enligt styrelsens bedömande komma i åtnjutande av pensionsrätt.

Pensionsrätt omfattar 100-procentig ålders- och invalidpension, kapitalunderstöd förbundet med egenpension, kapitalunderstöd förbundet med familjepension samt familjepension enligt den plan, uppställd av Svenska personal-pensionskassan, som gäller för avtalsperioden 1956—1961, dock att planens bestämmelser om högsta förmånsbelopp icke skola äga tillämpning. Pensionsavgifterna, vilka helt bekostas av statsmedel, beräknas i förhållande till grundlönerna i lägsta löneklassen av vederbörande lönegrader enligt intill den 1 januari 1955 gällande bestämmelser.

Pensionsförsäkringar, vilka enligt detta avtal skola bekostas av statsmedel, skola i varje särskilt fall tecknas i samråd med statskontoret.

4 mom. Av statsmedel skola jämväl bestridas arbetsgivarebidraget till allmän sjukförsäkring och avgiften för yrkesskadeförsäkring av den personal vid institutet, som avlönas av statsmedel.

6 §.

Kungl. Maj:t åtager sig att bestrida kostnaderna för underhåll av institutets byggnad ävensom för skötsel av vägar, gräsmattor, planteringar och dylikt.

Kungl. Maj:t förbinder sig vidare att bidraga till täckande av övriga omkostnader vid institutet med ett årlig belopp av 142 000 kronor.

7 §.

Stiftelsen åtager sig att medverka till organisation och administrering av institutets verksamhet på sätt som i stadgarna närmare anges. Stiftelsen förbinder sig att bekosta verksamheten utöver de bidrag, som staten enligt detta avtal eller eljest lämnar. Stiftelsens bidrag skall vara så stort, att institutets möjligheter för forskning kunna utnyttjas ändamålsenligt, och skall vara lägst 400 000 kronor för år.

8 §.

I den till institutet upplåtna byggnaden må, mot hyra som institutets styrelse bestämmer, inrymmas ett analyslaboratorium med syfte att mot ersättning utöva kontroll och provningsverksamhet. Ifrågavarande verksamhet, till vilken staten icke enligt detta avtal har att lämna något bidrag, skall drivas ekonomiskt fristående.

9 §.

Stiftelsen skall vara så uppbyggd, att varje svenskt företag eller annan svensk organisation inom det område, som är föremål för institutets verksamhet, har möjlighet att genom bidrag till stiftelsen efter samma grunder som gälla för övriga stödjande företag och organisationer bliva delaktig i institutets verksamhet.

10 §.

Detta avtal skall gälla till utgången av juni månad 1966.
Uppsäges avtalet icke senast ett år före avtalstidens utgång, skall det anses förlängt för fem år.

11 §.

Detta avtal träder i kraft den 1 juli 1961 under förutsättning att det dessförinnan godkännes av Kungl. Maj:t.
Stockholm den 9 februari 1961.

För
Kungl. Maj:t och Kronan

Frank Öhman

För
Stiftelsen Svensk konserverings-
forskning

Knut Laurin